

Taryhdan biziň günlerimize çenli Gurbanlyk dessury

Category: Edebi makalalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 января, 2025

Taryhdan biziň günlerimize çenli Gurbanlyk dessury TARYHDAN BIZIŇ GÜNLERIMIZE ÇENLI GURBANLYK DESSURY

Men bu makalamda ýetip gelen mukaddes Gurban baýramy mynasybetli Gurbanlyk dessury barada ýazmagy müwessa bildim. Gurban sözi biziň dilimize ibrany (gadymy ýewreý) dilinde gabat gelýän "korban" sözünden gelip çykyp, ol "sowgat bermek", "hudaýýoly aýtmak" diýen ýaly manylary aňladýar. Adamzat dünýä döräli bäri, heniz dinler döremänkä wulkanlaryň, ýer yranmalaryň, ýyldyrymlaryň, silleriň, ýangynlaryň garşysynda ejiz ýagdaýa düşüp, özlerini tebigatyň gahar-gazabyndan goramak üçin çokunýan hudaýlaryna dürli gurbanlyklary beripdirler. Ondan soňrakky döwürlerde paganistik ynançly birnäçe jemgyýetler we medeniýetler hudaýlaryň gazabyndan goranmak, kämahal bolsa olara minnetdarlyklaryny bildirmek üçin gurbanlyk däbini dowam etdiripdirler.

Gadymy grek, arap, pers medeniýetlerinde gurbanlyklar halkyň çokunýan butlaryna, hudaýlara ýörite ybadathanalara äkidilip berlipdir.

Türkmenleriň gadymy ata-babalary bolsa Taňra öz minnetdarlyklaryny we hormat-sylaglaryny görkezmek maksady bilen ganly ýa-da gansyz gurbanlyk beripdirler. Bu tradision dessuryň semawy dinlere gelip ýetmesi Ybraýym pygamberiň başyndan geçen waka bilen baglanyşyklydyr. Üç ylahy kitapda (Töwrat, Injil, Gurhan) gürrüň berilýän hekayatda-da Hezreti Ybraýym pygamber ogul perzent diläp Hudaýa doga-dileg edýär. Bir gün Jebraýyl perişde gelip, oňa ogul perzendifiniň dünýä injekligini buşlaýar. Muňa uçursyz begenen Hezreti Ybraýym

(a.s) ilkinji çagasyны Hudaýa gurban etjekdigini aýdýar. Çaga ulalyp ese-boýa galýança pygamberiň beren sözi ýadyndan çykyp gidýär. Şeýle-de bolsa, Ybraýym Halylulla haj ybadaty gutarandan soñ Zülhijje aýynyň sekizinji gününüň agşamy düýsüne Jebraýyl aleýhyssalam girýär we oña eden ähdini ýerine ýetirmekligi ýatladýar. Allanyň perişdesi ondan nowbahar ogluny gurban etmegi talap edýär. Pygamber bu ýagdaýy ogly Ysmaýyl bilen maslahatlaşýar. Ysmaýyl "Kakajan, buýrulan işi et, enşalla meni sabyr edenleriň arasyndan taparsyň" diýyär. Ybraýym Halyl ogly Ysmaýylyň bogazyna pyçagy birnäçe gezek sürtse-de pyçak oña tär etmeýär. Şol wagtam Mina dagy tarapdan bir goç inýär we Jebraýylyň sesi eşdilýär. Allanyň perişdesi ondan gelen goçy gurban etmesini talap edýär. Bu däp Hezreti Ybraýymyň ogly Ysmaýylyň we agtygy Ýakubyň üsti bilen dowam edipdir hem-de ýewreýleriň başlangycz taryhyndan ikinji ybadathanalarynyň ýkylyşyna çenli Hudaý Ýahwä minnetdarlyklaryny bildirmekde uly ähmiýeti bolupdyr. Hristianlykda Hudaýyň ýoluna hiç hili gurbanlyk kesilmeýär. Çünkü hristianlaryň ynanjyna görä "gurban" – Isa pygamberiň özüdir. Hristian ynanjynda haça çüýlenen Isanyň külli adamzadyň günləri üçin özünü gurban edendigine ynanylýar. Hristian buthanalarynda taýýarlanylýan çörek we şerap hut şol gurbanyň aňlatmasydyr. Soňa görä hem olara gurbanlyk etmegiň hiç hili hajaty galmaýar.

Yslam ynanjynda bolsa, gurban – Allatagala ýakynlaşmak maksady bilen we Onuň razylygyny gazanmak üçin hudaýyoly niýetli kesilen haýwandyr.

Gurbanlyk etmek hijretiň ikinji ýylynda müsulmanlara wajyp kylynypdyr. Pygamberimiz (s.a.w): "Wagty we mümkünçılığı bar bolubam gurbanlyk etmedikler biziň metjitlerimize gelmesin" diýipdir. Alladan başgasynyň adyna gurbanlyk etmek haramdyr. Gurbanlygyň ýörite wagty bardyr: gurban baýramy diýip bellenen üç günüň birinji günü irden baýram namazyndan soñ başlayár we üçünji günü ikindin namazyna çenli dowam edýär. Şol wagtdan soñ gurbanlyk etmek bolanok. Gurbanlyk mal hökmünde iri şahly we ownuk mallardan erkegi we iň sagdyny saýlanyp alynmalydyr. Gurbanlyk berlen malyň etini gurbanlyk edeniň maşgalasy-da

iýip bilerler, emma etiň üçden bir bölegi hökmany suratda sadaka paýlanmalydyr. Gurban baýramynyň dost-ýarlarymyz, tanyş-bilişlerimiz, dogan-garyndaşlarymyz bilen barşyp-gelişmekde ähmiýeti uludyr. Bu mübärek baýram bahanasy bilen eklenç we durmuş alada-gaýgylary bilen biri-birinden daşlaşyp barýan adamlar gaýtadan didarlaşýarlar, bir saçagyň başynda duz iýişýärler...

Men bu gysgajyk ýazgym arkaly, makalamy okan ähli okyjylarymyň mukaddes Gurban baýramyny tüýs ýüregimden mübärekleyärin we olaryň hemmesine il-günümüz bilen bile nijeme baýramlary bilelikde gutlamagy arzuw edýärin.

Jemaly ÖZBEK. Edebi makalalar